

СВОБОДНИТЕ ДУХОВЕ

д-р Георги Чалдъков
17.07.2011 г.

Имало едно време един виц: в капиталистическа България виждаш магазин с надпис “Бай Кольо”, влизаш вътре – пълно с месо. През комунизма виждаш магазин с надпис “Месо”, влизаш вътре – само бай Кольо.

Миналата година в един софийски електронен вестник изпратих “Бакалнизация на университетите”, но главният редактор публикува статията под заглавие “Балканизация на университетите”. Казах му, че съм писал не за Балкана, а за университетите като бакалници, и “бакалнизацията” се завъртя във виртуалното пространство. Основното послание там беше: университетът е *Alma mater studiorum*, ръководена от *Sapere aude*, *Phi Beta Kappa* и други подобни любознания. А не бакалница, в която бай Ректор продава звания на преподаватели и дипломи на чуждестранни студенти. Така също, че “принос в българското образование и наука и български принос в образованието и науката са коренно различни оценъчни критерии. Въпросът следователно е не кой е най-рейтинговия университет в България, а къде в световния рейтинг се намира “най-рейтинговия български университет”? Тези дни един колега ми каза, че нас ни нямало в първите 600 (шест стотин) университета в света.

Преди десетина години по едно и също време в университета в Ескишехир, Турция изнесохме лекции Ердал Инъню и аз – той за физика, аз за невробиология. След това вечеряхме заедно и говорихме за наука, образование и култура. Ердал Инъню беше професор по физика и математика, бил е и премиер на Турция. И в по-далечни страни примерите за премиери са академични: в Китай Вън Цзябао и неговите предшественици Ху Цзинтао и Чжу Жунцзи са технократи от висока класа. Те често казват “Да възродим науката”. И Китай има най-високия процент на увеличаване на финансирането на научните изследвания – годишно с 18 % през последните 5 години (3 % в ЕС, Япония и САЩ). “Светът е в научните лаборатории.” – преди една година, по време на посещението си в България, ни посъветва и Шимон Перес – президент на Израел и автор на повече от 10 книги.

Но кой от българските политици – професионални полицаи, историци, лекари, спортисти и артисти - да ги чуе, да ги разбере! Активни участници в “нечуването/неразбирането” са и постоянните съветници от рода на известни по българските медии професори, които са забравили китайската мъдрост: “Знаещият не е всезнаещ; всезнаещият не е знаещ.” Един от тях тези дни каза, че той отдавна искал да въведе в България непрекъснато медицинско образование (*continuing medical education*) – без да знае, че това повече от 20 години се прави в Медицинския университет-Варна, нарича се Биомедицински форум, идват първокласни лектори от България и чужбина. Все пак, една окуражаваща новина дойде тези дни от Пловдивския медицински университет: там, при избора на ректор, един ерудиран професор бе избран пред един политически-БСП доцент и така, спечели академизмът, а не партийната партизанщина. Трогателна надежда има и във възгласа на трима абсолвенти в един друг университет: когато слушали приветствието на

д-р Георги Чалдъков,
Свободните духове, ©ИРИОН, 17.07.2011 г.

ректора, те му казали: “Стига си говорил, дърти комунияга!” “Така някога, когато ми бе нужно, си измислих и “свободните духове”... Аз ги виждам вече да идват, бавно, много бавно, а може би и *ние ще допринесем* нещо, за да ускорим тяхното идване” – написал Фридрих Ницше в своята “меланхолно-дръзновена книга”, озаглавена “Човешко, твърде човешко. Книга за свободните духове”.

А в демократична България има висши училища с надпис “Университет”, влизаш вътре – само надпревара за зВания и за такси за чуждестранни студенти. Тогава се появява един Диоген и казва “Българския студент търся.”
